



Lianne van der Veen: *Wij noemen de ouders ook wel 'co-therapeuten'. Zij doen met begeleiding van ons het therapeutische werk met hun kinderen*

Drs. Lianne van der Veen is GZ-psycholoog/gedragstherapeut en samen met een kinder- en jeugdpsychiater hoofd behandeling op de universitaire kinder- en jeugdpsychiatrische polikliniek van Accare in Groningen. Behalve met haar leidinggevende taken houdt ze zich bezig met onderwijs en met het ontwikkelen van methodieken. Verder blijft ze zich ook 'gewoon' bezighouden met behandeling, omdat ze anders haar vak, het werken met ouders en kinderen, te veel zou missen. Op het symposium zal zij het onder andere hebben over mediatietherapie bij kinderen met PDD-NOS en/of ADHD in de basisschoolleeftijd.

Tekst: Arga Paternotte

Opvoeden met het

Advies voor ouders van kinderen met PDD-NOS en/of ADHD

Lianne van der Veen is nog steeds lid van het 'MBD-clubje' uit haar studententijd, nu zo'n twintig jaar geleden. Dit is geen gezelschap van mensen met een Minimal Brain Dysfunction, zoals de afkorting doet vermoeden. Het is de naam van een vriendinnenclub die zich toen sterk interesseerde voor kinderen die onder de term 'MBD' vielen. Later zijn hier de classificaties ADHD, PDD-NOS etc. uit voortgekomen, maar de club is bij haar naam gebleven. Nog regelmatig wisselen 'de MBD-meiden' ervaringen uit over het werken met kinderen met een ontwikkelingsstoornis. Bij een van de eerste activiteiten kwamen ze al in contact met de medewerkers van de voorlopers van de vereniging Balans uit Groningen. Ze waren toen gezamenlijk actief in de kampen die er destijds werden georganiseerd voor gezinnen met een MBD-kind.

Ouderbegeleiding

In diezelfde tijd werd Lianne invalkracht in Huize Groenendaal, een orthopedagogisch behandelcentrum voor kinderen met ADHD of een stoornis in het autistisch spectrum (ASS). Daarna is ze eigenlijk niet meer bij deze kinderen weggeweest, want na zeven jaar Groenendaal (waar ze werkte als orthopedagoog/behandelcoördinator) werd het de afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie van het Academisch Ziekenhuis in Groningen, waar toen de eerste vacature voor een orthopedagoog werd gesteld. Tot dat

moment gaven de artsen in hun contacten met ouders nog zelf opvoedingsadviezen, terwijl ze daar niet echt in geschoold waren.

Het werd de taak van Lianne en haar collega en vriendin Barbara van den Hoofdakker om de behandeling van kinderen met een ontwikkelingsstoornis en hun ouders op een professionele manier te ontwikkelen. Intussen is er nu een team van elf gedragstherapeuten, vier GZ-psychologen, vier gedragswetenschappers, vier thuisbehandelaars en vier stagiaires werkzaam en kunnen de pioniers met trots terugkijken op de ontwikkeling van deze afdeling. De door hen - deels samen met collega's - ontwikkelde protocollen voor begeleiding van ouders, leerkrachten en groepsleiding voor trainingen in sociale vaardigheden van kinderen en jongeren, maar ook voor scholing en training van (kinder)psychiaters, psychologen en orthopedagogen in opleiding, zijn niet meer weg te denken bij het centrum in Groningen. Ook op veel andere locaties in Nederland wordt dit materiaal gebruikt.

Boek

Lianne schreef samen met haar collega's het boek 'Sociaal onhandig, de opvoeding van kinderen met een PDD-NOS en ADHD', waarvan er inmiddels meer dan 10.000 zijn verkocht. Over dit boek schreef Yolande ten Hoop, moeder van

een kind met deze problemen, in 2001 in Balans Magazine: "Het is een boek voor op je nachtkastje." Hoogleraar Ruud Minderaa schreef in het ten geleide: "We zijn de laatste jaren veel wijzer geworden en hebben ook veel geleerd. Veel hiervan komt van, of is geïnspireerd door wat ouders en kinderen ons zelf hebben verteld. We proberen dit in dit boekje terug te geven." Van der Veen noemt het boek een weerslag van de manier waarop er vanuit hun afdeling met ouders wordt gewerkt. Allereerst wordt er uitleg gegeven over PDD-NOS en ADHD en wat die stoornis inhoudt voor het functioneren van een kind. Daarna komt de uitleg over wat er aan het gedrag te zien en te veranderen is en hoe de ouders kunnen komen tot een aangepaste opvoeding, aangepast aan de noden van hun kind. De titel 'Sociaal onhandig' slaat op de onhandigheid in het aangaan en onderhouden van sociale contacten, een probleem waar veel kinderen met ADHD of PDD-NOS tegenaan lopen.

PDD-NOS/ADHD

Lianne: "Wij maken in de ouderbegeleiding in principe geen onderscheid tussen ouders van kinderen met PDD-NOS en ouders van kinderen met ADHD. Er is veel overlap tussen beide groepen en ook - zeker in wetenschappelijke zin - discussie over de afgrenzing van de diagnose PDD-NOS. Voor ouders is deze discussie vaak van minder belang, waar

het om gaat zijn de problemen van hun kind waar zij dagelijks tegenaan lopen. Wanneer we oudertrainingsgroepen samenstellen is de diagnose van de kinderen dus eigenlijk niet heel erg belangrijk. We kijken veel meer of ouders bij elkaar passen en zich herkennen in de problemen die andere ouders met hun kinderen hebben. We geven ze in de

op de manier zoals zij dat belangrijk vinden. We leggen uit dat het geen kwestie is van niet kunnen opvoeden, maar van het feit dat er voor hun kind een specialistische opvoeding nodig is. Bij kinderen met een ontwikkelingsstoornis kom je er niet met je gewone intuïtieve aanpak. Dan moet je dus veel kennis hebben over de stoornis van je kind en

individueel en tegenwoordig zelfs ook bij mensen thuis. De ouders beslissen mee aan welke vorm ze willen deelnemen. We vertellen in eerste gesprekken over de voor- en nadelen van een groeps- of individuele benadering. Als we met één ouderpaar werken gaat het om wekelijks een uur of meer alleen over hun kind. In de groep zijn ze niet altijd zelf het middelpunt, maar kunnen ze ervaren hoe andere ouders met bepaalde zaken worstelen. We gaan in onze programma's altijd uit van de problemen waar de ouders zelf mee komen. We stellen samen met hen een aantal onderwerpen vast waarmee we aan het werk gaan. Bijvoorbeeld ongehoorzaamheid, driftbuien, ruzie met broertjes en zusjes, rigiditeit etcetera."

vergrootglas

voorlichting over het specifieke gedrag dat bij een bepaalde stoornis hoort uiteraard wel informatie die is gericht op de aandoening van hun kind."

De praktijk

"De kern van ons werk is dat we ouders ondersteunen bij de taak hun kind dat een speciale aanpak vraagt, op te voeden

hoe dat zijn gedrag beïnvloedt, maar ook een iets minder emotionele en iets meer professionele opvoedingsstijl aanleren. Wij noemen de ouders ook wel 'co-therapeuten'. Zij doen met begeleiding van ons het therapeutische werk met hun kinderen. Wij nemen het niet van ze over. Dat kan soms wel een korte periode, maar altijd is het uitgangspunt dat de basis bij de ouders ligt."

Medicatie voldoende

"Het is overigens niet zo dat bij ons alle ouders standaard een oudertraining krijgen aangeboden. Bij kinderen met een niet al te gecompliceerde ADHD is dat vaak ook niet nodig. Die knappen dikwijls al zo goed op van de medicatie dat de ouders voldoende verder kunnen met een goede voorlichting over wat ADHD inhoudt. Daarin ben ik de afgelopen jaren ook wel veranderd. Vroeger dacht ik dat er altijd ouderbegeleiding moest worden gegeven aan ouders van kinderen met ADHD, maar dat blijkt dus niet altijd nodig te zijn. Ik sluit me hierin aan bij bevindingen in Amerikaanse studies en bij de bekende ADHD-deskundige Russell Barkley, die stelt dat bij een flink aantal kinderen met ADHD medicatie en psycho-educatie (kennis over de stoornis) van de ouders voldoende is om de opvoeding weer met succes ter hand te nemen."



Sociaal onhandig, de opvoeding van kinderen met PDDNOS en ADHD

Auteurs: C.A.J.M. van der Veen & B.J. van den Hoofdakker | Paperback | ISBN: 9023234952 | 162 Pagina's | Gorcum b.v., Konink. Van | 4e Druk | 2001 | € 19,00

Vergrootglas

"Dat is soms heel zwaar. Het lukt ook niet altijd en we zeggen ook dat je van niemand kan vragen dat het 24 uur per dag goed gaat. Je kunt niet meer dan je best doen. Soms moet je gewoon maar iets even niet willen zien en de andere kant uitkijken. Jezelf beschermen tegen uitputting. Want dat ligt bij moeilijke kinderen natuurlijk altijd op de loer. De ouders die bij ons in de ouderbegeleiding zitten hebben te maken met ingewikkelde kinderen naar wie je als het ware met een vergrootglas moet kijken naar alle aspecten van gedrag. Wat was de aanleiding? Hoe zag het gedrag eruit? Wat deed ik toen? Wat was daarvan het gevolg? En vooral: hoe kan ik voorkomen dat het gedrag niet meer uit de hand loopt? Hoe kan ik escalaties voorkomen?"

Wat wilt u?

"We hebben een breed aanbod", vertelt Lianne. "We geven de oudertrainingen bijvoorbeeld zowel in groepen als

De toekomst

Zijn er plannen voor de toekomst? Lianne: "Beslist. We mogen dan een flinke ontwikkeling op gang gebracht hebben, er blijven zeker ook nog wensen. Er gebeurt al veel wetenschappelijk onderzoek op onze polikliniek, maar we willen graag het onderzoek naar de effectiviteit van onze interventies vervolgen en uitbreiden. En verder het aanbod steeds meer verfijnen naar de behoeften van de ouders en kinderen. Er is nog genoeg te doen."